

Dziedziczenie ustawowe

Na czym polega dziedziczenie.

Dziedziczenie to przejście wskutek śmierci spadkodawcy ogółu praw i obowiązków majątkowych objętych spadkiem na jednego lub więcej spadkobierców. *Spadkodawcą* jest osoba fizyczna, której prawa i obowiązki majątkowe o charakterze cywilnoprawnym stają się *spadkiem* z chwilą śmierci tej osoby.

Spadkobiercą może być osoba fizyczna, osoba prawna, oraz jednostka organizacyjna nie będąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną. Spadkobiercą może być również dziecko poczęte, jeszcze nienarodzone w chwili otwarcia spadku, pod warunkiem że urodzi się żywe. Z chwilą przyjęcia spadku, na spadkobiercę przechodzi ogół praw i obowiązków majątkowych zmarłego.

Kiedy mamy do czynienia z dziedziczeniem ustawowym?

Dziedziczenie ustawowe zachodzi wówczas gdy:

- zmarły nie pozostawił po sobie ważnego testamentu
- jeżeli żadna z osób powołanych w testamencie do spadku nie chce lub nie może być spadkobiercą.

Kto i na jakich zasadach uprawniony jest do dziedziczenia ustawowego ?

Na mocy dziedziczenia ustawowego, spadek w różnych częściach przysługiwać może: małżonkowi, dzieciom, wnukom, rodzicom, rodzeństwu, dziadkom, ciociom i wujkom, pasierbom i pasierbicom, gminie lub Skarbowi Państwa. Zasady dziedziczenia ustawowego określają przepisy *Kodeksu cywilnego*. Spadkobiercy ustawowi zostali podzieleni na kilka grup dochodzących kolejno do dziedziczenia ustawowego, przy czym spadkobiercy z dalszej grupy dziedziczą tylko wtedy, gdy nie nastąpiło dziedziczenie z grupy przed nimi. Według kolejności dziedziczenia poszczególne grupy obejmują następujące osoby:

I. grupa - to dzieci zmarłego (w tym adoptowane) i jego małżonek oraz dalsi zstępni spadkodawcy.

Dzieci i małżonek dziedziczą w częściach równych, przy czym część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż $\frac{1}{4}$ całości spadku.

Jeżeli któreś dziecko spadkodawcy zmarło przed otwarciem spadku, to udział w spadku, który by takiemu dziecku przysługiwał, przechodzi na potomków tego dziecka (tj. wnuki jego udział dzielą po równo).

Jeżeli w chwili śmierci spadkodawca nie pozostawał w związku małżeńskim, a miał dzieci, to cały spadek przypadnie dzieciom w częściach równych.

II. grupa - to małżonek i rodzice zmarłego, rodzeństwo oraz zstępni rodzeństwa spadkodawcy.

Małżonek i rodzice otrzymują spadek wówczas, gdy spadkodawca nie pozostawił po sobie dzieci, wnuków, prawnuków. Udział spadkowy małżonka w tej grupie wynosi połowę spadku, a rodziców spadkodawcy po $\frac{1}{4}$ całości.

W przypadku gdy zmarły w chwili śmierci nie pozostawał w związku małżeńskim i nie pozostawił dzieci to cały spadek przejmują jego rodzice w częściach równych.

Jeśli ojcostwo rodzica spadkodawcy nie zostało ustalone, matka zmarłego i jego małżonek dzielą się spadkiem po połowie.

W przypadku gdy małżonek, ani żadne z rodziców nie dożyło otwarcia spadku, spadek dziedziczy wówczas w częściach równych rodzeństwo spadkodawcy.

III. grupa – to dziadkowie spadkodawcy i ich zstępni.

Dziadkowie mają możliwość dziedziczenia po $\frac{1}{4}$ spadku, w przypadku gdy spadkodawca nie pozostawił: potomków, małżonka, rodziców, rodzeństwa, ani potomków rodzeństwa.

Do kręgu spadkobierców ustawowych nie należą natomiast jego dalsi wstępni tj. *pradziadkowie*.

W przypadku, gdy któryś z dziadków zmarł, wówczas udział w spadku przechodzi na potomków tego dziadka (dziedziczyć może wujek, ciotka, a w razie ich braku także kuzyni spadkodawcy), Natomiast jeśli dziadek nie posiadał potomków to jego część przypada w równych częściach pozostałym dziadkom.

IV. grupa – to pasierbowie niezależnie od rodzaju przysposobienia spadkodawcy.

Podstawowym warunkiem dziedziczenia przez pasierbów spadkodawcy jest, aby w chwili śmierci spadkodawcy nie było przy życiu małżonka spadkodawcy, ani krewnych spadkodawcy, tj. rodziców, rodzeństwa i potomków rodzeństwa, dziadków i potomków dziadków. Dodatkowo,

aby pasierb mógł dziedziczyć, muszą nie żyć także jego rodzice biologiczni. Pasierbem spadkodawcy jest zarówno dziecko naturalne jego małżonka, jak i przez małżonka tego przysposobione, niezależnie od rodzaju przysposobienia. Pasierbowie spadkodawcy, są powołani do spadku z ustawy w częściach równych pomimo, iż nie są zstępnymi spadkobiercy.

Natomiast *ojczym* ani *macocha* nie są spadkobiercami ustawowymi swego pasierba.

V. grupa – to gmina ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy lub Skarb Państwa.

W przypadku braku małżonka i jakichkolwiek krewnych spadkodawcy powołanych do dziedziczenia z ustawy, spadek po nim przypada gminie ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy. Natomiast jeżeli miejsce ostatniego zamieszkania spadkodawcy znajduje się za granicą, wówczas spadek przypada Skarbowi Państwa.

Czy i w jaki sposób wymienioną wyżej kolejność dziedziczenia można zmienić ?

Kolejność dziedziczenia można zmienić poprzez sporządzenie ważnego testamentu. Testament może sporządzić każda osoba, która ma zdolność do czynności prawnych i ma prawo rozporządzać swoim majątkiem na wypadek śmierci, w którym powoła do spadku jedną lub kilka osób.

W jakich sytuacjach osoba powołana w testamencie do spadku nie może być spadkobiercą ?

Spadkobiercą nie może być:

- osoba fizyczna powołana do dziedziczenia w testamencie, która nie żyje w chwili otwarcia, spadku, nawet jeśli zmarła kilka godzin przed śmiercią spadkodawcy. Przewidzianego dla niej udziału nie mogą także objąć jej spadkobiercy ustawowi ani testamentowi. Wyjątkiem jest dziecko już poczęte w chwili otwarcia spadku jeżeli urodzi się żywe.
- osoba prawna która w chwili otwarcia spadku nie istnieje.

Wyjątek stanowi fundacja ustanowiona przez spadkodawcę w testamencie po warunkiem, że zostanie wpisana do rejestru w ciągu dwóch lat od ogłoszenia testamentu.

Ponadto spadkobiercą nie może zostać spadkobierca uznany przez sąd za niegodnego, jeśli:

- umyślnie dopuścił się ciężkiego przestępstwa przeciwko spadkodawcy,
- podstępem lub groźbą nakłonił spadkodawcę do sporządzenia lub odwołania testamentu, bądź też w taki sam sposób przeszkodził mu w dokonaniu jednej z tych czynności.
- umyślnie zniszczył lub ukrył testament spadkowy, podrobił lub przerobił jego testament, albo świadomie skorzystał z testamentu podrobionego lub przerobionego przez inną osobę.

Spadkobierca niegodny zostaje wyłączony od dziedziczenia, tak jakby nie dożył otwarcia spadku.

Spadkobierca nie może jednak być uznany za niegodnego, jeżeli spadkodawca mu przebaczył. Jeżeli w chwili przebaczenia spadkodawca nie miał zdolności do czynności prawnych, przebaczenie jest skuteczne, gdy nastąpiło z dostatecznym rozeznaniem.

Starosta Jarosławski zaprasza mieszkańców do korzystania z darmowej pomocy prawnej, w tym także z mediacji

Nieodpłatna pomoc prawna, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie i nieodpłatna mediacja przysługuje osobie uprawnionej, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, w tym osobie fizycznej prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą niezatrudniającej innych osób w ciągu ostatniego roku

Zapisy: tel. (016) 624 62 62 w dni robocze w godz. 7.00 do 15.00

e-mail: kontrola@powiat.jaroslaw.pl

Artykuł publikowany jest w ramach edukacji prawnej prowadzonej na rzecz mieszkańców Powiatu Jarosławskiego przez Starostę Jarosławskiego

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI
www.ms.gov.pl

